

Procés participatiu d'elaboració del
Nou Pla Pastoral
de l'Arxidiòcesi
de Barcelona
Instrument de treball

Església Arxidiocesana de Barcelona

ORACIÓ A L'ESPERIT SANT

per pregar abans del treball de reflexió i diàleg

Veniu, Esperit Sant, als nostres cors,
feu que us acollim amb actitud humil,
com Maria, la Mare de Jesús, el Senyor.
Que ens arribi el vostre do de *saviesa*,
per tal d'obrir-nos a la vostra llum.

Que entenguem l'època que vivim,
els signes amb els quals ens parleu
a nosaltres, el vostre petit ramat,
encarnat en el poble que estimeu,
present enmig de tants germans.

Tot preparant el nou Pla Pastoral,
us demanem el do d'*enteniment*,
que il·lumini la nostra observació,
doni encert a les nostres propostes
i ens assereni en qualsevol diàleg.

Doneu-nos l'esperit de *consell*,
perquè pensem el millor per a tots,
des del compromís cristià de cadascú,
des del que compartim com a Església,
en aquests nous temps de gràcia.

Feu-nos valents en tota actuació
assidus i confiats en la pregària,
concediu-nos el do de *fortalesa*,
que ens mogui a donar testimoni
i a servir amb amor el nostre poble.

Que durant el procés participatiu
ens esforcem per *caminar junts*,
eliminant allò que encara ens separa,
treballant un nou estil de comunicació
que ajudi a escoltar-vos i escoltar-nos.

Esperit del Senyor, acompanyeu-nos!
Esperit del Senyor, parleu-nos!
Esperit del Senyor, convertiu-nos!
Per la trobada personal amb Jesús,
concediu-nos l'alegria de l'Evangelí.

Carta de l'Arquebisbe de Barcelona a tots els diocesans

Vers un nou Pla Pastoral Diocesà

«Qui tingui orelles, que escolti
què diu l'Esperit a les Esglésies»

El dia de la cloenda de l'Any de la Misericòrdia a la nostra Catedral i al final de l'acte celebrat a Santa Maria del Mar el 19 de novembre de l'any passat, el 2016, us vaig proposar iniciar un treball amb projecció de futur: la preparació personal i comunitària —en la línia d'una conversió pastoral i missionera— d'un Pla Pastoral que ens ajudés a fer realitat en nosaltres la pràctica de la misericòrdia, com a continuació de l'any jubilar recentment celebrat. Ens ho ha dit el papa Francesc tot encoratjant-nos a «posar els mitjans necessaris per avançar pel camí d'una conversió pastoral i missionera, que no pot deixar les coses com estan» (*Evangelii Gaudium*, 25). Per això, ens ha parlat amb insistència d'una Església «en sortida», en la que «tots som cridats a aquesta nova “sortida” missionera. Cada cristià i cada comunitat discernirà quin és el camí que el Senyor li demana, però tots som invitats a acceptar aquesta crida: sortir de la pròpia comoditat i atrevir-se a arribar a totes les perifèries que necessiten la llum de l'Evangelium» (*Evangelii Gaudium*, 20).

Aquesta és, doncs, la intenció de posar-nos tots en camí, en actitud de pelegrinatge, pregant i pensant com hem de plantejar el futur i amb quines actituds ho hem de fer. Per això, bàsicament amb la Quaresma iniciarem un temps de conversió que ens ajudi a descobrir què diu l'Esperit a la nostra Església de Barcelona sobre com ha de viure el seguiment de Jesucrist i ser sal, llum i ferment de renovació evangèlica enmig de la societat. Ho farem des de les mateixes reunions que tenim programades per a aquests propers mesos a nivell diocesà (delegats diocesans, arxiprestes,

Consell Presbiteral i Consell Pastoral Diocesà) i al nivell dels arxiprestats, comunitats parroquials i altres organismes d'Església.

Ja ho vaig dir en el moment de cloure l'Any Jubilar de la Misericòrdia, però ara invito novament els òrgans d'animació de totes les parròquies, les comunitats religioses i els instituts seculars, les associacions, els moviments i totes les institucions educatives i pastorals de la nostra arxidiòcesi, a participar activament en aquest procés de *conversió pastoral i missionera* que ens prepararà per a l'elaboració i aplicació del *nou Pla Pastoral Diocesà*. Aquest Pla Pastoral haurà de ser la nostra resposta a la insistent invitació del papa Francesc a dur a la pràctica les orientacions exposades a l'Exhortació Apostòlica *Evangelii Gaudium*.

Com veureu en la documentació que segueix, us poden ser útils, en aquest procés, el text complet de l'exposició que el P. Josep M. Rambla, SJ va fer en la trobada del Consell Episcopal amb el Consell Presbiteral i el Consell Pastoral Diocesà el dia 18 d'octubre de 2016, i les consegüents propostes per a la reflexió i el debat en el si de cada grup. També s'inclou un resum de vint punts per a facilitar-ne la lectura i un qüestionari que ajudi a la reflexió, la pregària i el diàleg.

Anem caminant, tot preparant-nos per a ser aquesta Església «en sortida» que el papa Francesc defineix com a «comunitat de deixebles missioners que primeregen, que s'involucren, que acompanyen, que fructifiquen i festegen» (*Evangelii Gaudium*, 24). Pensem-hi, parlem-ne i proposem-nos camins i actituds que ens ajudin a portar-ho a terme. Treballem-ho integrats en aquells organismes a través dels quals tothom pugui fer arribar la seva veu per al bé de tots.

Que Maria, la mare de Jesús, que va acompanyar la primera Església en el moment de rebre l'Esperit Sant, ens acompanyi a tots nosaltres en el camí que ens proposem de preparació del nou Pla Pastoral.

Amb el meu afecte i benedicció,

+Joan Josep Omella
Arquebisbe de Barcelona
Barcelona, 12 de gener de 2017

«Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les Esglésies»

(Ap 2,7.11.17.29; 3,6.13.22)

INTRODUCCIÓ

1. **Canvi d'època.** És cosa ben sabuda i repetida que vivim un canvi d'època, no simplement un canvi de període, sinó un canvi axial, com el que es va viure uns segles abans de Crist amb persones i fets com Confuci, els presocràtics, els profetes d'Israel, etc. Un canvi en profunditat que marca un cert viratge cultural. D'alguna manera el Vaticà II ho albirava quan parlava sobre els canvis profunds i accelerats en què vivíem ja fa ara cinquanta anys. Això ens fa pensar que hem de viure una espiritualitat molt radical, d'història de salvació, que tot i no deixant de banda les exigències immediates i ineludibles del present i el pròxim immediat, hem d'estar amatents a les iniciatives inèdites i no programables de l'Esperit. Atents, amb les orelles del cor ben obertes a «què diu l'Esperit a les Esglésies», com acaba recomanant-nos l'últim llibre del Nou Testament (Ap 2 i 3) i ara ens ho diu el papa Francesc: «L'escolta de l'Esperit que ens ajuda a reconèixer comunitàriament els signes dels temps» (*Evangelií Gaudium*, 14).

2. **Petit ramat.** D'altra banda, tant l'observació de les nostres parròquies, moviments, comunitats, ordes religiosos, com la reflexió que des de fa temps fan alguns teòlegs (Joseph Ratzinger, Karl Rahner, Carlo M. Martini, Norbert Lohfink¹), ens

¹ J. Ratzinger, *El Nuevo Pueblo de Dios. Esquemas para una eclesiología*, Barcelona, Herder, 1972, pp. 366-367.- K. Rahner, *Doctrina conciliar de la Iglesia y realidad futura de la vida cristiana, Escritos de Teología*, VI, Madrid, Taurus, 1967, pp. 469-488;

anuncien que anem vers una Església de petit ramat. Tot i tenint en compte els matisos que es poden fer, no es pot negar que tant en números absoluts com relatius hem disminuït molt i, a més, ens trobem enmig d'una societat molt plural, com en diàspora. Aquesta situació, més que ser motiu de desànim és un repte que ens invita a posar l'atenció i l'esforç a envigorir el que és l'ànima de l'Església, anant al que és essencial, l'experiència de Déu en el Crist, en l'esperit de les Benaurances, i així l'Església pot esdevenir més significativa en el món i la societat actuals, essent sal de la terra i llum del món. És en aquest sentit que el Papa també ens en parla a l'EG (n. 92).

3. «Ara és el temps de gràcia». Finalment, també voldria destacar que, sigui com sigui el temps que vivim, aquest és el nostre temps i no en tenim un altre i aquest, precisament aquest, és temps de gràcia: «ara és el temps de gràcia, l'hora favorable» (2Co 6,2); i és «avui» i no demà que se'ns exhorta a escoltar la veu del Senyor (Sl 95,7). És doncs un temps de joia, perquè Déu segueix fent la seva obra en nosaltres, en l'Església i a través de nosaltres, i també un temps d'exigència perquè Déu espera que l'escoltem, amb obres i de veritat.

4. La interpel·lació del papa Francesc. Com a membres de l'Església, i més encara com a persones de particulars responsabilitats en ella, tenim la gràcia de comptar amb una crida i una orientació molt rica en les paraules del papa Francesc sobretot a l'EG (amb els complements que es troben a la *Laudato si'*, a *Misericordiae Vultus* i a *Amonis Laetitia*). Aquest document té el gran valor que ajuda a «perfilar un determinat estil evangelitzador» per a assumir-lo «en qualsevol activitat que es realitzi» (EG 18). Però el Papa no vol reemplaçar els episcopats locals «en el discerniment de totes les problemàtiques que es plantegen en els seus territoris» i, per això, opta per «una saludable 'descentralització'» (EG 16). Però, el ma-

Cambio estructural de la Iglesia, Madrid, Cristiandad, 1974, pp. 37-43.- C.M. Martini, *Il seme, il lievito e il piccolo gregge*, *Civiltà cattolica*, n. 3565 (1999), pp. 3-14.- N. Lohfink, *El principio bíblico del pequeño número*, *Selecciones de Teología*, 165 (2003), pp. 57-68.

teix Papa ens indica quines han de ser les «motivacions per a un renovat esperit missioner» (EG 262-283).

Donades aquestes circumstàncies, en aquesta exposició, proposaré en primer lloc quines són algunes de les actituds fonamentals per a l'escolta de l'Esperit que parla també avui a l'Església de Barcelona. Després indicaré algunes de les disposicions personals i comunitàries que proposa el Papa per a dur endavant el que ell anomena «un renovat esperit missioner» o ser «evangelitzadors amb esperit». Ho faré pensant en els que som aquí en aquesta reunió, però pensaré també en les persones i parròquies, comunitats, moviments o grups als quals s'ha de transmetre l'esperit d'aquesta preparació. Tanmateix, és un esforç que a tots nosaltres se'ns demana: pensar com fer arribar als no presents avui aquí les orientacions per a una preparació adequada a l'elaboració del Pla pastoral i com fer-les operatives.

I. ESCOLTAR QUÈ DIU L'ESPERIT...

La sintonia de l'Esperit

5. Déu i el seu Regne ens desborden. Per a escoltar, és a dir copsar, el que ens diu l'Esperit avui i aquí, el primer que cal és posar la sintonia apropiada. L'Esperit potser el sentim, però no l'entendem. És clar, pitjor seria ni tan sols sentir-lo. L'Esperit no és llei, sinó gràcia i per tant ens demana moure'ns en el terreny de la gratuïtat, del silenci existencial. Deixar la pròpia terra com Abraham, deixar els nostres interessos com Moisès, deixar-ho tot com els primers deixebles. Només hi ha veritable experiència de Déu i de l'Esperit, quan estimem del tot, «amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb tota la força i amb tot l'esperit» (Lc 10,27). Però la nostra relació és amb un Déu que estima el món fins a donar-li el propi Fill per salvar-lo (cf. Jn 3,16-17) i, per tant, abandonar-se a Déu és deixar-se en les mans del qui ens portarà als altres fent-nos pescadors d'homes. Pensem, doncs, que una planificació pastoral, que ha de ser un camí per acollir l'amor de Déu a la humanitat, el Regne de Déu, ens demana a tothom una actitud primera de despullament perso-

nal, d'obertura a la iniciativa de l'amor gratuït de Déu. I això, si no volem caure en una mena de prometeïsm pelagià, ha de ser objecte d'una pregària humil, com la d'aquell cec que tot demanant a Jesús la vista se li va concedir la llibertat total per a seguir-lo (cf. Mc 10,52). Aquesta vivència de despullament en l'elaboració d'un pla pastoral, en part, haurà de concretar-se en l'entrega a un treball rigorós d'estudi i de reflexió, de consulta i de treball en equip, de recurs a teòlegs i sociòlegs, etc., perquè, com deia sant Tomàs², un error sobre el món pot repercutir en un error sobre Déu. Amb tot, la nostra actitud ha de ser la del que sap que el Regne de Déu transcendeix les mediacions humanes, necessàries, però no suficients. Com deia Climent d'Alexandria, Déu és *kósmios kaí hyperkósmios* (mundà i a la vegada supramundà).

6. La música de l'Esperit. L'Esperit que hem d'escoltar és, però, més una música que no pas una lletra i, per tant, no n'hi ha prou amb conèixer la partitura, la lletra de l'evangeli, sinó en percebre i copsar el seu aire, la inspiració per a moure'ns en un sentit o en un altre. Es tracta, doncs, no de molts coneixements, sinó de saviesa o canvi de la nostra sensibilitat espiritual. Això és el que la carta als Hebreus vol fer entendre a aquella comunitat una mica endormiscada, un cop havien ja passat els anys exultants després de la Pentecosta. L'autor els recorda que s'havien fet infants necessitats de llet, però que l'aliment dels adults era «un canvi de sensibilitat», *aisthetéria* (He 5,14), per distingir o discernir el que Déu vol. Fer més i més nostres la mirada de Jesús i els sentiments del cor de Jesús.

7. La melodia de la misericòrdia. Aquesta sensibilitat evangèlica es concreta en la misericòrdia. Gosaria dir, que el clima d'aquest any de la misericòrdia, que no ha de ser una experiència fugissera, sinó que ha d'informar el futur individual i comunitari de l'Església, és aquell cor nou de què parla el profeta i l'Esperit que Déu ens posa dins nostre (cf.

² *Summa contra Gentes*, II, 3.

Ez 36,26-27). És el cor que ha experimentat que la seva vida està sota el perdó misericordiós de Déu. Al qual, en acceptar el seu perdó, se li encomana amb un contagi saludable, la manera de ser i de fer de Déu. Ens convertim «misericordiosos com ho és el nostre Pare» (cf. Lc 6,36). La misericòrdia no és pas quelcom tou i irrellevant, com pensava Nietzsche, i sovint li donem la raó amb comportaments massa superficials de caritat convencional i sense compromís personal, o bé oblidant la justícia que és el primer pas ineludible de la misericòrdia. Ja fa més de vint-i-cinc anys que Jon Sobrino escrivia l'article «Principio-Misericordia»³, on prenent inspiració del títol d'Ernst Bloch, el «Principio-Esperanza», mostrava com la misericòrdia és la que va moure tota la vida i l'acció de Jesús. Més recentment, Walter Kasper ha escrit que la misericòrdia és la clau de l'evangeli i de la vida cristiana⁴. I, darrerament el Papa ha dit que «la misericòrdia en l'Escritura és la paraula clau per indicar l'acció de Déu cap a nosaltres» (MV 9) i és «la biga mestra que sosté la vida de l'Església» (MV 10; cf. EG 37). I, ara mateix, el senyor Arquebisbe ens diu que en el pla pastoral ens haurà d'acompanyar «la preciosa melodia de la misericòrdia» (Carta de Convocatòria a l'Acte Diocesà de clausura de l'Any de la Misericòrdia). És, per tant, la misericòrdia el que ha d'inspirar un bon Pla Pastoral que vulgui ser fidel a l'estil, l'Esperit de Jesús.

8. En efecte, l'Esperit de Jesús es manifesta com a misericòrdia: amb els presos i els oprimits, com a Bona Notícia per als pobres, i creant solidaritat i reconciliació (cf. Lc 4,16-21). El Papa ens diu:

«No han de quedar dubtes ni calen explicacions que afebleixin aquest missatge tan clar: Avui i sempre, 'els

³ *La Iglesia samaritana y el principio-misericordia*, Sal Terrae 927 (1990), pp. 665-678. Article reeditat en el llibre: *El principio-misericordia. Bajar de la cruz a los pueblos crucificados*, Santander, Sal Terrae, 1992, pp. 31-45.

⁴ *La misericordia. Clave del Evangelio y de la vida cristiana*, Santander, Sal Terrae, 2013.

pobres són els destinataris privilegiats de l'evangeli', i l'evangelització adreçada gratuïtament a ells és signe del Regne que Jesús vingué a portar. Cal dir sense revolts que existeix un vincle inseparable entre la nostra fe i els pobres» (EG 48; cf. 195, 199).

Per això l'Església haurà d'esforçar-se a ser de veritat una «Església pobra i per als pobres», com ho desitjava Joan XXIII i ara el papa Francesc (EG 198).

9. Partir sempre d'una mirada positiva de simpatia amb el món. Voldria, però, destacar que la misericòrdia és com un segon moviment que segueix a l'empatia o la compassió, entesa com una manera de compartir els sentiments de l'altra persona⁵. Déu primer es va alegrar del bé del món, «veié que tot el que havia fet era molt bo» (Gn 1,31). I, per això, perquè estima el món, la gent, amb una gran complaença, va sentir el dolor del poble oprimint i esclavitzat i va moure Moisès a alliberar-lo. Vull, doncs, subratllar que la nostra actitud de base ha de ser aquella que Joan XXIII, el Vaticà II i finalment Pau VI van destacar com a nota de l'Església actual, una Església que mira amb simpatia el món: «Un corrent d'afecte i admiració s'ha desbordat del Concili sobre el món humà modern⁶». Si falta aquesta compassió, o sentiment elemental de fraternitat, la nostra misericòrdia, amb poques arrels, es traduirà en manifestacions superficials i no tindrà continuïtat. La nostra mirada

⁵ Em semblen molt clarificadores aquestes paraules d'un article recent (original de 2014) «La compasión es una actitud permanente de Dios, y no una actitud ocasional que surge en determinadas ocasiones. Es un 'modo de ser' divino... La compasión humana no surge únicamente allí donde hay sufrimiento. Es una actitud permanente y habitual, un modo de relacionarnos y encontrarnos los unos con los otros... Compasión es estar al lado del amado (sea cual sea su situación) y ponerse en su lugar» (M. Gelabert Ballester, *Sentido teológico de la compasión*, Selecciones de Teología, 215 (2015), pp. 214-224. La cita en pp. 219-220). En aquesta perspectiva es poden llegir aquestes paraules del papa Francesc: «el que l'Esperit mobilitza no és un desbordament activista, sinó abans que res una *atenció* posada en l'altre 'considerant-lo un amb si mateix'», citant sant Tomàs (EG 199).

⁶ Pau VI, *Al·locució en l'última sessió del Concili Vaticà II* (7 de desembre de 1965). Cf. MV 4.

hauria de ser una mirada de simpatia amb la humanitat, una mirada que no descobreix fàcilment enemics, sinó persones a les quals es pot oferir la Bona Notícia, amb fets i, quan és el moment, amb la Paraula. Recordem l'episodi profètic de Francesc, de gran actualitat, quan visità el soldà d'Egipte (1219): el soldà quedà impressionat de Francesc i ell ho quedà del món musulmà. S'ha escrit que «aquest fet no tingué repercussions polítiques ni militars, però és un dels pocs fets evangèlics de les croades⁷».

- Reconeixem de debò que la nostra vida i la de l'Església se sustenten en l'amor misericordiós de Déu? Estem disposats a reconèixer com a individus, com a comunitats i també com a Església institucional que som pecadors, amb mancaments ben concrets, però perdonats i estimats de Déu? Perquè, «no és cosa de voler o de córrer, sinó que Déu tingui misericòrdia» (Rm 9,16). Si ho reconeixem de debò, aleshores, la nostra mirada no tindrà ni ombra de la mirada autosatisfeta i condemnadora dels altres del fariseu de la paràbola (cf. Lc 18,11).
- La lectura meditada i compartida de l'EG ens ha d'ajudar a avançar en el conreu d'aquesta sintonia de l'Esperit. El mateix document del Papa s'interpretaria erròniament si es prengués només com a «lletra», de la que fa mal i mata. Per exemple, perdre'ns en la repetició de frases i paraules sense concrecions, fer-ne matèria de polèmiques fatigants i infructuoses, encallar-se en ponderacions de la qualitat dels documents i dels fins que assenyala, però romandre estèrils (cf. EG 35); en lloc d'assimilar l'EG com un esperit que inspira, que és arrel de creativitat. I també com un marc en el qual s'han de realitzar les concrecions

⁷ *Francesc d'Assís. Escrits*. Introducció de Jacint Duran. Traducció de Nolasc de Molar i Joan Giró, caputxins. *Clara d'Assís. Escrits*. Introducció i traducció de Francesc Gamissans, franciscà. Barcelona, Proa, 1988, p. 21.

necessàries segons els llocs i les persones i comunitats. Per tant, cal insistir en la importància de la lectura personal i en grups, ben acompanyada de la pregària personal de l'EG.

La disponibilitat

10. *No anticipar-nos a l'Esperit.* La nostra oració, lectura, diàleg són ben necessaris, però ens cal un esperit lleuger, dinàmic i disponible. Si no, les feines, el lloc, els sentiments i les idees, paralitzaran els pensaments i propòsits més elevats i compartits. El Papa ens parla, per exemple, d'alliberar-nos de «costums propis no directament lligats al nucli de l'Evangeli, alguns molt arrelats al llarg de la història» que «poden ser bonics, però ara no presten el mateix servei amb vista a la transmissió de l'Evangeli. No tinguem por a revisar-los» (n. 43). Semblantment de «normes o preceptes eclesials que poden haver estat molt eficaços en altres èpoques» (ibid.). Els Fets dels Apòstols ens narren que Pau i Timoteu:

«Van recórrer Frígia i la regió de Galàcia, perquè l'Esperit Sant els havia impedit que prediquessin la Paraula a l'Àsia. Van arribar a Mísia i tenien la intenció d'anar a Bitínia. Però l'Esperit de Jesús no els ho permeté. Llavors, passant de llarg per Mísia van baixar a Tróada. Allí, de nit, Pau va tenir aquesta visió: un home de Macedònia estava dret al seu davant i li suplicava: 'Vine a Macedònia i ajuda'ns'.

Després d'aquesta visió vam buscar tot seguit de partir cap a Macedònia, convençuts que Déu ens hi cridava per comunicar-los la bona nova» (Ac 16,6-10).

Les nostres deliberacions cal que vagin acompanyades d'intents, de projectes i alguns fets, però sense anticipar-se mai a l'Esperit. Un discerniment, i més si és pastoral, on hi ha implicades moltes persones i realitats, demana experiència i temps. Temps per a veure-hi, però temps per a alliberar-nos

dels condicionaments que tan sovint ens bloquegen i malmeten molts plans pretesament pastorals.

11. Alliberar-nos dels nostres condicionaments. El Papa, aquí i allà, va semblant reflexions que ens adverteixen del perill dels condicionaments esmentats. En destaco algunes tot i ampliant-les: la preocupació més per la bona organització que pel desig d'arribar a tothom i estar més agafats per la simple administració que per la missió (EG 25, 31, 63, 95); la inclinació a prohibir o deixar-nos portar per la por (EG 33); la preocupació per no «embrutar-nos» més que no pas de servir i estar amb la gent (EG 49, 270); una fatigant insistència en els fins a assolir sense arribar mai a les concrecions i les mediacions o bé un excés de diagnòstic, sense propostes positives i aplicables (EG 33, 50); falta d'adaptació a les situacions i els ritmes de les persones (EG 44, 45); l'amor preferencial pels pobres com a pura ideologia, però sense concrecions serioses (EG 48); desconeixement del món *realment real* en estar massa marcats per un entorn de persones que no pateixen la duresa de la pobresa o l'exclusió (EG 52); buscar en l'evangelització la glòria humana i el benestar personal (EG 93); ser dels que sempre diuen el que cal fer, però sense baixar mai al compromís personal (EG 96); tendència a fer grups i capelletes que divideixen (EG 98); convertir la pastoral més en una instrucció moral o doctrinal que no pas en una iniciació en l'experiència d'un Déu que ens ofereix el seu amor misericordiós (EG 165); el clericalisme i la marginació de la dona de llocs importants (EG 102-103); una forma de vida retirada i individualista (EG 262); refugiar-nos en «avui és més difícil evangelitzar» (EG 262). I també: «Sempre s'ha fet així», «ja som molt grans», «ja ho hem provat en altres ocasions», etc. O bé, l'eclesiocentrisme que impedeix ser una Església de portes obertes i en sortida; o bé repetir contínuament que no estem preparats o que ja som massa grans. O aquelles típiques temptacions dels seguidors de Jesús: pensar no com Déu, sinó com el nostre entorn que no és sempre massa evangèlic, el nostre «lloc social» (maneres de veure i de viu-

re poc evangèliques que ens influeixen i no són evangèliques); o les rivalitats i el «fer carrera», l'ambició de càrrecs, que fins el final va assetjar els deixebles de Jesús (cf. Mc 8,33; Lc 22,24-27); sentir-nos com a amos del ramat (cf. 1Pe 5,3)...

En resum, la «mundanitat espiritual» de què ens parla el Papa actual (nn. 93-97). O caure en l'accídia que ha exhumat de la tradició clàssica de l'Església (Evagri Pòntic i Joan Cassià, sobretot), i que és d'una gran actualitat.

12. Atenció a l'accídia. Val la pena aturar-s'hi una mica, perquè jo diria que, fins i tot raonablement, podem sentir-nos fatigats i amb poca empenta. Sense cap mala voluntat podem ser d'aquells que semblen «mòmies de museu», que fan «cara de quaresma», amb «psicologia de tomba» (cf. EG 6, 9, 83). És veritat que som grans molts dels que portem responsabilitats importants, és veritat que hem fet esforços immensos per a posar al dia en la línia del Vaticà II parròquies, comunitats i moviments. Després per a fer front a l'envelliment de les nostres parròquies, moviments, congregacions i seminaris. I també per a respondre a nous reptes que una societat secularitzada ens planteja. Potser sentim el mateix que Elies que li deia a Déu: «Ja n'hi ha prou, Senyor! Pren-me la vida, que no sóc pas millor que els meus pares» (1Re 19,4). Aquest estat d'ànim no és tan nou, tan inèdit com ens creiem. Recordem que ja a la meitat del segle passat Emmanuel Mounier en el seu *Afrontament cristià*⁸ deia que l'accídia és una de les malalties típiques del cristianisme. Una actitud resignada, tirant a la tristesa, al desinflament, etc. El filòsof José Antonio Marina ens n'ha parlat novament en el seu *Pequeño tratado de los grandes vicios*⁹. Una amenaça també de la nostra cultura actual, tendent a la superficialitat, al «no m'hi trobo», «no estic motivat»... No es

⁸ *L'affrontement chrétien*, Paris, Seuil, 1965. Mounier, en aquesta obra, tracta de presentar la cara positiva i alliberadora del cristianisme i així respon a la crítica, en bona part justificada, de Nietzsche que retreu als cristians que semblen persones sense espina dorsal, poc alliberades, per molt que parlin d'alliberament.

⁹ Madrid, Anagrama, 2011.

tracta, doncs, de fer esforços espectaculars, voluntaristes i desconeixedors de les limitacions que comporta l'edat i les circumstàncies... Sinó d'anar a l'arrel de la nostra vida i ministeri, la fe que actua per l'amor (cf. Ga 5,6). Posar la nostra confiança en el Déu que fa créixer el que nosaltres hem cultivat; fer amb il·lusió i amb paciència el que ens permeten les forces; no perdre el sentit de l'humor, l'humor teologal...

II. CULTIVAR LES DISPOSICIONS PER A RENOVAR L'IMPULS MISSIONER

13. Un pressupòsit: el goig i la força de l'evangeli i l'evangelització. Per a fer real i no enganyosa la nostra reflexió i per a disposar-nos millor a l'eficàcia d'un pla pastoral, hi ha una sèrie d'orientacions del papa Francesc, que les resumeix fonamentalment en la introducció i els capítols 1er i 5è de l'EG (nn. 1-49; 262-283). El que jo exposaré és una invitació a la lectura meditada que individualment i en grup hem de fer tots nosaltres. Vull evitar envair el terreny del treball molt personal i, per tant, començo per suggerir una lectura molt atenta i meditada dels nn. 1-49.

- En què consisteix viure una Església en sortida?
- Quines són les seves notes més característiques?
- Quines disposicions individuals i comunitàries requereix?
- Quines conversions se'ns demanen?

Amb tot, com a proemi que ho engloba tot, vull remarcar el pressupòsit fonamental: *Redescobrir el goig i la força de l'evangeli de l'evangelització*. En la introducció i capítol primer de l'EG (nn. 1-49), el Papa suggereix algunes de les nostres malalties i alguns dels valors i possibilitats del cristianisme actual. La importància i necessitat de pouar una i altra vegada en el missatge de la Bíblia, però sobretot en l'encontre personal amb el Crist:

«Invito cada cristià, en qualsevol lloc i situació en què es trobi, a renovar ara mateix el seu trobament personal amb

Jesucrist o, al menys, a prendre la decisió de deixar-se trobar per ell, d'intentar-ho cada dia sens descans» (n. 3).

Perquè «hom no comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó pel trobament amb un esdeveniment, amb una persona que dóna un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva» (n. 7). I aquesta experiència és font de joia, té força creativa i és comunicativa. «Jesucrist també pot trencar els esquemes en els quals pretenem tancar-lo i ens sorprèn amb la seva constant creativitat divina» (n. 11). Així es pot fer real l'Església «en sortida» (n. 20) i es podrà fruit de «la dolça i confortadora joia d'evangelitzar» (n. 10). La lectura meditada de la Paraula de Déu i la renovada il·lusió en els nostres serveis pastorals, els que siguin, pot ser un camí per anar avançant en aquest descobriment de la força de l'evangeli i de l'evangelització.

Evangelitzadors amb esperit

Passem, doncs, ara a glossar els punts que el papa Francesc ens proposa per a la nostra consideració i renovació. Aquí cal tenir present el principi clàssic que *el que és primer en la intenció, és el darrer en l'execució*. En efecte, els capítols segon, tercer i quart de l'EG es consideren sobretot, encara que no exclusivament, les línies d'una evangelització renovada, que és l'objecte del document i, en el cinquè, es tracten les disposicions per a fer eficaç aquest full de ruta evangelitzador. Aquestes disposicions, però, han de precedir a l'elaboració del pla d'evangelització per tal de fer-lo de manera veritablement evangèlica i amb eficàcia. Conseqüentment, ara proposaré algunes reflexions sobre aquest capítol cinquè (EG 262-283) perquè ens ajudin en la fase prèvia a l'elaboració del Pla Pastoral Diocesà.

14. *Renovació de l'experiència espiritual evangèlica: unió de vida interior i compromís actiu*

Hem d'aprofundir contínuament aquella espiritualitat que des d'Abraham fins a Jesús de Natzaret, passant pels profe-

tes, dones com Dèbora, Judit, Ester, Rut i Maria de Natzaret i després Pau i els primers pares de la fe ens han llegat. Dones i homes de Déu que eren a la vegada dones i homes del món, de la gent. «La solució mai no consistirà a escapar d'una relació personal i compromesa amb Déu que al mateix temps ens compromet amb els altres» (EG 91). El dualisme que molt sovint ens amenaça, tant en l'adversativa o pregària o acció, com en la juxtaposició de pregària i acció, s'ha de superar en la profunditat de la nostra actitud teològica, que ens demana sortir de nosaltres mateixos i viure des de la mirada de Déu que ens salva i la seva manera d'estimar manifestada en Jesús. Perquè a l'arrel de l'evangelització hi ha una experiència íntimament personal com la dels deixebles de Joan Baptista que es van trobar amb Jesús i ja no van poder separa-se'n, com la de Simó i els seus companys que, sense Jesús, ja no sabien on anar, com la de Zaqueu que en creuar la mirada amb la de Jesús va baixar de pressa i content de l'arbre i va fer la gran festa que va canviar la seva vida, com la dels deixebles d'Emaús que, gairebé sense adonar-se'n, caminant amb Jesús, els cors se'ls inflamà.

«L'Església necessita imperiosament el pulmó de la pregària», però afegeix el Papa, que «existeix el risc que alguns moments de pregària es converteixin en excusa per a no lliurar la vida a la missió». I diu que «s'ha de rebutjar la temptació d'una espiritualitat amagada i individualista, que poc té a veure amb les exigències de la caritat i amb la lògica de l'Encarnació» (n. 262; cf. 207). Les pràctiques de pietat són necessàries, però ho són també les activitats pastorals i les seves exigències de preparacions i reunions. El que és decisiu és el que el Papa anomena «una vida que s'ha transformat a la presència de Déu», o quan diu que «cap motivació no serà suficient si no crema en els cors el foc de l'Esperit» (n. 361). Com ens recorda en diversos llocs el Vaticà II, tant a preveres com a religiosos com a seglars, no és en les pràctiques de pietat o en l'organització de la nostra vida on trobarem la unitat, sinó en nodrir-nos, com Jesús, de «fer la voluntat del Pare i portar a terme la seva obra»

(Jn 3,34)¹⁰. Aquell home tan apassionadament entregat als altres i tan contemplatiu, l'Abbé Pierre, deia: «jo sóc un home d'acció, segurament perquè sóc un home de passió». Aquesta espiritualitat, unificada a través de l'aprofundiment de la vida teològica, «la fe que actua per l'amor» (Ga 5,6), ens pot portar a «una etapa evangelitzadora més fervorosa, alegre, generosa, audaç, plena d'amor fins a la fi i de vida contagiosa!» (n. 361). I torno a recordar que els nostres models d'espiritualitat són aquells amics i amigues de Déu que perquè eren de Déu eren molt del món i de la humanitat! No siguem mai d'aquells que retratava cruelment Léon Bloy: «hi ha persones que es creuen que estimen Déu perquè no estimen ningú».

- Com avançar en la línia que ens recorda el papa Francesc? Reflexionem seriosament aquestes paraules: «Des del punt de vista de l'evangelització, no serveixen ni les propostes místiques sense un fort compromís social i missioner, ni els discursos i praxis socials o pastorals sense una espiritualitat que transformi el cor» (EG 262). Com cercar, individualment i comunitàriament, aquesta integració espiritual apostòlica?
- La promoció de recessos, la pràctica regular de la pregària, la revisió de vida i l'acompanyament espiritual, ben units amb algun compromís social personal o la pràctica de les obres de misericòrdia segons les quatre dimensions proposades per Walter Kasper (física o econòmica, cultural, social, espiritual), poden ser un camí de revitalització d'aquesta espiritualitat, una mistagògia ben actual.

15. Trobament personal amb l'amor de Jesús que ens salva

Ja hem parlat de la relació amb el Crist, però ara voldria insistir-hi, seguint el que ens diu el Papa. Cal el «trobament personal amb l'amor de Jesús que ens salva» (n. 264). «No es

¹⁰ *Vida i ministeri dels preveres*, n. 14; *Renovació de la Vida Religiosa*, n. 5; *Apostolat del laïcat*, n. 4.

pot perseverar en una evangelització fervorosa si hom no està convençut, per experiència pròpia, que no és el mateix haver conegut Jesús que no haver-lo conegut» (n. 266). Això exigeix de nosaltres una lectura contínuament actualitzada, ben encarnada i orada de l'evangeli. Una familiaritat habitual amb el Crist, «tastar la seva amistat i el seu missatge» (n. 266). Però, com que només es comprèn del tot allò que es practica i es fa vida pròpia, aquesta *lectio divina*, aquesta oració evangèlica ha d'anar contínuament impregnada dels sentiments del Crist, de la praxi d'actituds personals i d'accions evangèliques. Sobretot d'aquella misericòrdia que movia Jesús i que portava els pobres com a preferits de la seva bona notícia. Fa uns pocs anys, en un article notable, José Antonio Pagola¹¹, recordava i hi insistia, que el camí per resoldre els problemes de l'Església ha de ser el de refer a fons la nostra familiaritat amb Jesús, la nostra adhesió de cor a ell i compartint les obres que neixen de la seva misericòrdia. En aquesta renovada relació personal amb Jesús, ens hi podem trobar cristianes i cristians conservadors i progressistes, cristians de la base i cristians de la «cúpula». Al final del quart evangeli Jesús repeteix a Simó Pere la pregunta «m'estimes?», i a la resposta positiva de Pere, Jesús afegeix: «pastura les meves ovelles» (cf. Jn 21,15-17). L'evangelització, i per tant un autèntic pla pastoral, ha de tenir l'arrel en l'amor a Jesús, el veritable Pastor (cf. 1Pe 5,4), perquè la trobada amb Jesús, la familiaritat amb ell, són sempre centrífugs, ens empenyen vers els altres. «Tot cristià és missioner en la mesura en què s'ha trobat amb l'amor de Déu en Crist Jesús», sense grans cursos ni instruccions (EG 120).

- No ens cansem de promoure l'estudi d'evangeli, la contemplació senzilla dels «misteris» de la vida i passió, mort i resurrecció de Jesús. Sempre, però, un evangeli i una

¹¹ *Conversión de la Iglesia a Jesús, el Cristo*, Frontera, 51, julio-septiembre, 2009, pp. 13-38.

oració ben contextualitzats en el món i la societat d'avui. Perquè seguir Jesús no és reproduir mimèticament Jesús, sinó prolongar Jesús, és fer la nostra història d'avui com Jesús va fer la del seu temps. En qualsevol cas, ens hem de deixar interpel·lar i desmarcar per Jesús que irromp en les nostres vides més enllà dels nostres esquemes i projectes. Així anem assimilant els sentiments de Crist Jesús (cf. Fl 2). I no oblidem que els deixebles d'Emaús van reconèixer Jesús perquè el seu cor s'escalfava amb la seva companyia.

- I renovem la nostra participació ben personal en l'Eucaristia. Les eucaristies ens convoquen a una comunió íntima i dinàmica amb el Crist. La celebració inclou, no elimina, la relació personal amb el Crist.

16. *El gust espiritual de ser poble*

Jesús es va passar trenta anys vivint «com un de tants», home del poble. Amb la seva imaginació, un cristià africà va simplificar així la cronologia de Jesús: va dedicar trenta anys a l'amistat, tres anys a la predicació i tres dies als sacraments... Si l'Església ha de ser una Església «en sortida», «cap enfora», Església «experta en humanitat», el poble i la gent han de ser una escola imprescindible per a tots nosaltres. Totes les persones que som aquí tenim molts contactes i relacions amb la gent, gent de tota mena. Amb tot, el Papa ens empeny a avançar en aquest «ser amb la gent». Ser amb la gent vol dir ser-hi físicament el més possible, però sobretot: copsar com són els homes i les dones, què fan i per què ho fan; escoltar el que ens diuen amb paraules o amb llenguatge no oral; dialogar més que no pas imposar...

Un excel·lent model és aquella Maria de l'evangeli que es va perdre en l'anonimat, però que guardava les coses en el cor, les elaborava, es deixava fer per la vida i que va saber sostenir amb confiança els interrogants que des de l'anunci de l'àngel a Natzaret fins al peu de la creu la van acompanyar... El papa Francesc ens remet sovint a aquesta dona que en la seva pe-

titesa, dona de poble com era, va acollir la misericòrdia de Déu que es va complaure en ella, i va saber fer-se ressò dels pobres i famolencs com a preferits de Déu.

S'ha dit a vegades que ens falta una cristologia dels anys amagats de Natzaret, però sabem força bé que l'escola bàsica de Jesús va ser la vida de la gent, sempre amb el nord i l'escalf de la intimitat amb el Pare. Nosaltres experimentem que a vegades «la gent», els que no estan tant amb nosaltres perquè no «practiquen» gaire o gens, o potser són una mica «adversaris», o potser «s'aprofiten» dels locals de parròquies i associacions, o potser són contestataris, etc. Potser ens molesten i ens en desentenem. Per això és inspiradora la recomanació de sant Benet que en el consell s'escoltin sobretot els joves, que no són pas els monjos de menys edat, sinó els que porten menys temps al monestir. I fins i tot s'ha d'escoltar aquell passavolant que ens fa els seus comentaris¹². És ben vàlid el pensament d'Antonio Machado d'enriquir-nos amb el nostre «complementario que suele ser tu contrario». En aquest gust del poble ja es veu que els seglars, homes i dones que són Església com tant ens agrada repetir, hi tenen un paper essencial i imprescindible. Amb ells, i no sense ells, es constitueix el poble de Déu. Evidentment, si hem de ser Església de la gent, els seglars són el gran tresor de les nostres comunitats, els qui de debò viuen i veuen la condició humana sense atributs. És de debò que els laics són Església i no pas clients o empleats?

El gust del poble, ha de ser el gust del poble real, no del poble que sense adonar-nos formem nosaltres o el del nostre entorn més pròxim. Quin és realment el poble? Quines són les majories en la nostra Església de Barcelona? Pensem quines i com són les majories sobre les quals ens informen Caritas i les

¹² «Justament per això diem de cridar-los tots a consell, perquè sovint el Senyor revela al més jove allò que és millor» (*Regla, cap. 3:3*). I també: un monjo foraster, «si raonablement amb un caritat humil, blasma o fa veure alguna cosa, l'abat ho ha de considerar amb prudència, no fos cas que el Senyor l'hagués enviat precisament per això» (*Regla, cap. 61:4*).

estadístiques sociològiques més fiables? El nombre d'aturats, el nombre de persones amb pensions insuficients, el nombre de persones sense sostre, el nombre i condicions de molts immigrants i refugiats. Potser, en un pla pastoral s'hauria de reflectir la imatge d'aquell Jesús que seia a taula amb els pecadors, els publicans... I que amb això manifestava quin era el seu gust espiritual de ser poble i ens revelava l'alegria del Pare. I, ser persones i comunitats «de portes obertes», «per als altres»..., aprofitant les ocasions que se'ns ofereixin i anant més enllà dels nostres murs.

- Què podríem fer per connectar més amb la gent que no ve a l'església, o que s'acosten, però com a mers «consumidors» dels nostres serveis? Podríem ser més presents en els llocs on es mou la gent del territori parroquial, o del territori de les seves associacions o activitats? Quines accions es poden fer en la parròquia, comunitat, moviment o associació, per a ser Església «en sortida», cap enfora, o per anar a les «perifèries existencials»?

17. Creure de fet en la resurrecció

Ho sabem prou bé que la pastoral, l'evangelització, no és una empresa, ni simplement una organització, ni una macro planificació... El Regne de Déu comença com un gra de mostassa i és Déu qui el fa créixer. Però, no solament això, perquè creixi ha de passar per la creu. Hem de passar des d'una concepció merament *messiànica* del cristianisme i de la pastoral, que potser posa la seguretat en el poder dels mitjans poderosos, de les planificacions sociològiques exhaustives, i a vegades en les lluites intestines per a portar endavant les nostres idees o interessos de persones o grups, a una concepció *cristològica*, que es fonamenta en el seguiment del Crist, que ha de passar en algun moment o un altre per la creu: la incomprensió, l'aparent esterilitat dels nostres esforços, la poca significació pública de l'Església, el conformar-se amb uns mitjans modestos, etc. La creu, però, no és el sofriment i la humiliació, sinó aquell patiment que prové de la fidelitat al

Crist i a la seva manera d'evangelitzar. A nosaltres se'ns demana que siguem coherents amb la manera d'evangelitzar de Jesús, no que els resultats numèrics o verificables de les nostres accions siguin satisfactoris. Naturalment, això no és pas una exaltació de la passivitat, de la mediocritat en els serveis, de la pusil·lanimitat d'esperit, sinó una invitació a construir sobre la roca de la Paraula de Jesús, de l'estil de Jesús fins a la creu, la roca que salva. Perquè el Ressuscitat és el Crucificat!

És des d'aquí que nosaltres podem viure la joia de l'evangelització, que Déu és amb nosaltres, que en la creu es troba la font de la vida, perquè també hem de confessar: el Crucificat és el Ressuscitat. Si no ens situem en aquest nivell de la fe profunda, les nostres planificacions poden ser molt aparents i fins i tot crear bona imatge, però a la curta o la llarga no seran ni fecundes ni sostindran la il·lusió i generositat que la pastoral ens demana a tothom, seglars, preveres i bisbes.

Com ens recorda el Papa, «la resurrecció no és cosa del passat» (n. 276). Per això, davant la temptació de cansar-se, de decaure en la nostra entrega al bé dels altres, cal creure pràcticament que «el Regne de Déu ja és present en el món, i està desenvolupant-se aquí i allà de diverses maneres» (n. 278). Tot això ho podem viure si cultivem la mirada de fe i pensem en la quantitat de persones, d'accions i d'iniciatives que entre nosaltres fructifiquen, encara que aquest fruit no sempre pugui aparèixer en els mitjans de comunicació. Aquí a la vora, a Barcelona i a Catalunya i lluny de nosaltres: en accions pròpiament d'Església, en la vida individual, familiar i professional, en activitats socials, sindicals i polítiques. Quanta gent creu de debò, fa el bé amb una mà sense que ho sàpiga l'altra, resa de debò i amb perseverança, es compromet en mil projectes solidaris, sap suportar els diversos patiments de la vida amb paciència i pau que conforta els qui els envolten! I no oblidem que en una Església que està plena de cabells blancs i de caps calbs, aquestes persones són encara un capital de vida cristiana de primera categoria. Per a Déu no hi ha ni aturats ni pensionistes. Quantes viudes pobres de l'evangeli hi ha que ho donen tot!

I també cal saber descobrir l'obra de l'Esperit del Ressuscitat en persones i llocs al marge de l'Església, com Jesús que descobria fe i proximitat del Regne en el centurió, en samaritans, en algun fariseu, en «publicans i prostitutes»... Reconèixer, doncs, l'acció del Ressuscitat més enllà dels límits visibles de la nostra Església i, també, a vegades col·laborar en iniciatives que no surten ni de nosaltres ni de les nostres programacions.

- Una conclusió, doncs: ajudar a créixer tot el que ja existeix, on sigui, com sigui i de qui sigui... Promoure una mirada de fe a la vida, que ens ompli d'esperança activa, superant els desànim, els «no hi ha res a fer», els «deixar-ho córrer», etc.
- I, una altra crida a renovar les eucaristies: ajudem prou a que siguin celebració de la fe i l'esperança? «Anunciem la vostra mort, proclamem la vostra resurrecció, esperem el vostre retorn», de debò?

18. La força missionera de la intercessió

Fa anys escrivia Dietrich Bonhoeffer que «una comunitat viu de la intercessió dels seus membres, sinó mor»¹³. Aquest pensament no és més que una formulació del que ens narra la història de salvació: Abraham intercessor del poble, Moisès intercessor dels sortits d'Egipte, els profetes mitjancers entre Déu i el poble, Jesús de Natzaret orant en els moments més transcendents de la seva missió... «Si el Senyor no construeix la casa, els paletes treballen debades»; «Sense mi no podeu res...». Ara bé, la intercessió no és una repetició monòtona de noms i de coses, sinó més aviat és mirar les persones, les coses amb els ulls de Déu, del Crist. És posar el Crist entre la

¹³ *Vida en comunitat*, Barcelona, Claret, p. 74. Bonhoeffer precisa més en què consisteix la intercessió: «La intercessió no és altra cosa sinó l'acte pel qual presentem a Déu el nostre germà tot cercant de veure'l sota la creu de Crist, com un home pobre i pecador que necessita la gràcia» (pp. 74-75).

germana i el germà i jo, entre el problema i jo... Com devien ser aquelles nits en què Jesús es retirava per pregar, sobretot en els moments decisius del seu «pla pastoral», com ara l'elecció dels dotze, o en el comiat final, o davant l'horitzó de la creu... La intercessió brolla de la comunió i és, per això, que hem d'esforçar-nos en aquest temps en créixer en comunió, que no vol pas dir uniformitat, sinó coneixement d'un i altres, acceptació i confiança, comunicació i conversa... En un article sobre les tensions a l'Església, Timothy Radcliffe¹⁴ advocava per la conversa a fi de fer caure obstacles i barreres: entre cristians de missió i de comunió, conservadors i progressistes, espiritualistes i temporalistes, etc. Això no vol pas dir que hem de claudicar de conviccions personals serioses, però sí que podem aprendre a relativitzar-les, a col·laborar amb persones que pensen de manera diferent de nosaltres, a completar la nostra visió de les coses i, sobretot, a créixer en comunió. I tampoc, aquest creixement en la comunió, no ha de conduir a prendre decisions pastorals poc definides i compromeses, ja que sempre s'ha d'arribar a concrecions que ordinàriament no han de complaure a tothom. En definitiva, si avancem en el camí d'aquella unitat per la qual el Crist va orar (cf. Jn 17), la nostra pregària serà més autèntica i eficaç.

Crec que aquestes paraules que ara citaré poden ser una bona ajuda per centrar el paper de la intercessió en la preparació d'un pla pastoral. L'any 1981 el Pare Pedro Arrupe tancava a Bangkok unes jornades que iniciaven el «Servei de Refugiats» dels jesuïtes, un servei fruit de la mirada tan profètica d'Arrupe. En acabar aquells dies va dir als jesuïtes:

«Si us plau, sigueu valents! Us vull dir una cosa. No l'oblidau. Pregueu, pregueu molt! Aquests problemes no es resolen sols amb esforç humà. Us estic dient coses que vull subratllar, un missatge, potser *el meu cant del cigne*

¹⁴ T. Radcliffe, *Cómo superar la discordia en la Iglesia*, Selecciones de Teología, n. 184, (2007), pp. 303-312.

per la Companyia. Fem moltes reunions i trobades, però no resem prou. Resem al principi i al final. Està bé, som bons cristians. Si en tres dies de reunions, dediquéssim mig dia a l'oració sobre les nostres conclusions o els nostres punts de vista, tindríem llums tan diferents, i tan diferents síntesis —a desgrat dels nostres diversos punts de vista— que no podríem trobar mai en els llibres i les discussions»¹⁵.

Arrupe, en arribar el dia següent a l'aeroport de Fiumicino va patir la trombosi que el va deixar incapacitat per a exercir el seu càrrec de Superior General. Certament, ens va deixar un impressionant *cant del cigne!*

- Aquest temps preparatori no hauria de ser un compàs d'espera, sinó temps de *praxi evangèlica i d'escolta de l'Esperit*, tot fomentant la comunió i el diàleg dins de parròquies, comunitats i moviments. I, conseqüentment, seria molt profitós que els diferents consells recollissin dels membres dels seus grups (parròquies, moviments, comunitats, etc.), com a fruit d'una actitud de conversió, uns primers sentiments i vivències i també primeres propostes o projectes que comencin a enriquir el material per a un discerniment pastoral posterior.

CONCLUSIÓ: JOIA I FERVOR

Entre les moltes paraules que identifiquen l'estil espiritual i pastoral del Papa actual, voldria destacar-ne, per acabar, aquestes dues: Joia i Fervor.

19. La joia, l'alegria, que ja dóna el títol al mateix document EG, no és pas un sentiment superficial, ni que surt tot sol.

¹⁵ J. A. García, ed., *Orar con el Padre Arrupe*, Bilbao, Mensajero, p. 13.

És quelcom profund, és el test d'una vida evangèlica, aquella que Jesús ens assenyala quan ens diu que «tot això us ho he dit, perquè la meva joia sigui també la vostra, i la vostra joia sigui completa» (Jn 15,11); una alegria «que ningú no ens la prendrà» (Jn 16,22). El notable exegeta, Josef Blank¹⁶, tot comentant aquestes paraules del quart evangeli ens recorda que l'alegria és una assignatura pendent del nostre cristianisme i és el millor oferiment que podem fer al nostre món. Perquè l'alegria que brota de l'evangeli és generadora de llibertat i d'amistat, aquesta actitud eclesial que Pau VI deia que era el fruit del Vaticà II, una manera nova de situar-nos en el món, una mirada benigna i positiva a la nostra societat, la convicció que tenim una Bona Notícia per comunicar.

20. I el fervor que el papa Francesc ens recorda sovint a l'EG (nn. 10, 78, 84, 85, 95, 107, 262), és la font de la veritable alegria. Certament, aquesta paraula «fervor», té unes ressonàncies pietistes i potser puerils poc simpàtiques per a molts, però com ha dit un filòsof actual, el fervor cal recuperar-lo de les nostres llibreries¹⁷. Pensem que fervor té a veure amb escalf, amb bullir. El fervor és l'amor que desborda en generositat. Ho recomanava Pau als estimats cristians de Filipis: «que el vostre amor creixi cada dia més, fins a vessar» (Fl 1,8). El verb *perisséuein* que l'apòstol empra, i que es repeteix igualment amb els seus derivats, significa vessar, desbordar. Més encara, Pau diu que aquest fervor, aquest amor a vessar, és la base del discerniment: «així podreu discernir» (*dokimádsein*). I és el discerniment el que el Papa actual ens proposa abastament com a eina fonamental de l'acció pastoral, com ho ha reblat en l'*Amoris Laetitia*, on el discerniment és, sobretot en el capítol 8è, com un *ritornello*.

¹⁶ J. Blank, *El evangelio según san Juan*. Tomo II, cap. 13-17, Barcelona, Herder, p. 158.

¹⁷ «El fervor verdadero no divide, sino que une. Y no conduce al fanatismo ni al fundamentalismo. Tal vez algún día el fervor vuelva a nuestras librerías y a nuestras mentes» (Adam Zagajewski, *En defensa del fervor*, Acantilado, Barcelona, 2005, p. 34).

L'alegria és, doncs, com la flor o fruit del fervor, com la flama que brolla d'un cor ardent i generós. Ignasi de Loiola, escrivint als estudiants de Coimbra¹⁸ que es creien que per a ser bons cristians havien de fer penitències i coses estrafolàries, els diu que el que importa és el fervor, i que el goig que en aquesta vida podem tenir no prové de coses extravagants, sinó del fervor. Com diu el papa Francesc, «la nostra tristesa infinita sols es cura amb un infinit amor» (EG 265).

Posem, doncs, punt final. L'EG ens ve a dir que un pla pastoral autèntic, d'una banda, haurà de néixer del goig d'haver trobat, d'haver assaborit una i altra vegada, l'evangeli del Regne de Déu, que és experiència de Déu que estima i salva, i d'altra banda, ha de ser, amb la manera de dir i de fer, una invitació als cristians a créixer en aquest goig, en el de l'amor sempre en augment, de manera que tots siguem sal i llum en la nostra societat. Tant de bo que en la preparació i després en l'elaboració i formulació del Pla Pastoral ens guiï el que va guiar Jesús i puguem dir a persones i comunitats: tot això us ho hem dit perquè la vostra joia, la de Crist, sigui en vosaltres, una joia completa. Així respondrem a la crida del Papa que ens diu: «Exhorto tothom a aplicar amb generositat i valentia les orientacions d'aquest document, sense prohibicions ni pors» (EG 33).

REFLEXIÓ SOBRE «LA PREPARACIÓ DEL PLA PASTORAL DIOCESÀ»
18 d'octubre de 2016
Josep M. Rambla S.J.

¹⁸ Carta de 7 de maig de 1547, dins: Ignasi de Loiola, *Exercicis Espirituals. Escrits complementaris*. Introducció i notes de Josep M. Rambla. Traducció de Ramon M. Torelló i Josep M. Rambla, Barcelona, Proa, 1990, pp. 193-196.

Síntesi de «Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les Esglésies»

Vers un nou Pla Pastoral Diocesà
(Ap 2,7.11.17.29; 3,6.13.22)

Síntesi de la reflexió sobre «La preparació del Pla Pastoral Diocesà», a càrrec de Josep M. Rambla, S.J. preparat amb motiu de la trobada conjunta dels consells diocesans celebrada el 18 d'octubre de 2016 al Seminari Conciliar de Barcelona.

INTRODUCCIÓ

1. CANVI D'ÈPOCA

Vivim un canvi d'època, no simplement un canvi de període històric; és un canvi axial, com el que la humanitat va viure uns quants segles abans de Crist.

Això ens fa pensar que hem de viure una espiritualitat molt radical, d'història de la salvació; amb les orelles del cor ben obertes a escoltar «què diu l'Esperit a les Esglésies».

El papa Francesc ha escrit: «L'escolta de l'Esperit ens ajuda a reconèixer comunitàriament els signes dels temps» (EG 14).

2. PETIT RAMAT

L'observació de les nostres parròquies, moviments, comunitats i ordes religiosos, i també la reflexió dels teòlegs, ens indiquen que avancem cap a una Església de 'petits ramats'.

És un desafiament que ens invita a fixar l'atenció en allò que és l'ànima de l'Església, i a maldar per envigorir-la retornant al que és essencial: l'experiència de Déu en Crist, en l'esperit de les Benaurances.

3. TEMPS DE GRÀCIA

Sigui com sigui el temps que vivim, aquest és 'el nostre temps' i no en tenim pas cap altre; aquest, precisament aquest, és «el temps de gràcia, l'hora favorable» (2Co 6, 2).

És l'avui; i avui se'ns exhorta a escoltar la veu del Senyor: és doncs, un temps de joia, perquè Déu segueix al costat nostre.

4. EL PAPA FRANCESC

Com a membres de l'Església, tenim la gràcia de comptar amb la crida i les orientacions del papa Francesc, sobretot en les expressades en l'*Evangelii Gaudium*, que té caràcter programàtic (25).

Francesc ens ajuda a «perfilar un determinat estil evangelitzador», un «renovat esperit missioner» que comporta renunciar a criteris i pràctiques propis d'altres èpoques.

El criteri pastoral del 'sempre ho hem fet així' ja no serveix (33).

I. ESCOLTAR QUÈ DIU L'ESPERIT

5. DÉU I EL SEU REGNE ENS DESBORDEN

Urgeix una planificació pastoral que comporti acollir l'amor de Déu a la humanitat, el seu Regne. Aquesta opció ens exigeix una actitud de despullament personal i d'obertura total a la iniciativa de l'amor gratuït de Déu.

Sant Tomàs ens ho ha advertit: «Un error sobre el món pot repercutir en un error sobre Déu». El Regne de Déu transcendeix les mediacions humanes; aquestes mediacions són necessàries, però no suficients.

6. LA MÚSICA DE L'ESPERIT

L'Esperit que ens cal escoltar és més una música que no pas una lletra; amb el coneixement de la lletra de l'Evangelí, no en tenim pas prou. Ens cal copsar-ne l'aire, la inspiració i el per què de tot plegat, amb la finalitat d'avançar en la direcció correcta.

No es tracta d'adquirir *coneixements*, sinó d'augmentar la *saviesa* i canviar la nostra sensibilitat espiritual, fent-la més evangèlica.

7. LA MELODIA DE LA MISERICÒRDIA

Avui, i sempre, la sensibilitat evangèlica es concreta i manifesta en la misericòrdia, feta vida en la persona de Jesús; Ell n'és el 'rostre' (*Misericordiae Vultus*).

La misericòrdia no és quelcom propi i exclusiu d'un Any Jubilar; per tant, no pot ser una experiència esporàdica en la vida de l'Església, sinó que ha de conformar-la totalment. Totes les persones i totes les institucions hem de ser «misericordiosos com el Pare». Sempre.

8. ADVERTIMENT DEL PAPA FRANCESC

«No hem de tenir dubtes ni calen explicacions que afebleixin aquest missatge tan clar: Avui i sempre els pobres són els destinataris privilegiats de l'Evangelí; l'evangelització adreçada gratuïtament als pobres és signe del Regne que Jesús ha vingut a portar-nos. Cal dir sense embuts que existeix un vincle irrompible entre la nostra fe i els pobres» (24).

9. SIMPATIA AMB EL MÓN

D'acord amb el Concili Vaticà II, la nostra mirada ha de ser una mirada de *simpatia envers la humanitat*, una mirada que no ens hi faci descobrir *enemics*, sinó *persones* que han de rebre la Bona Notícia; primer de tot, amb fets visibles; i, quan sigui oportú, també amb la Paraula.

El coneixement, l'empatia i la compassió han de precedir la nostra acció evangelitzadora. Com Jesús ens va ensenyar a fer-ho.

10. OBERTURA A LA REVISIÓ

Francesc ens invita a alliberar-nos de costums i pràctiques que són propis d'altres èpoques i que no deriven del nucli de l'Evangelí. Ens dol observar que alguns hagin arrelat a fons al llarg de la història de l'Església. Avui són autèntics obstacles que ens impedeixen d'avançar.

Alguns d'aquests costums i pràctiques «poden ser molt bonics, però ara ja no ens serveixen per a la transmissió de l'Evangelí. No tinguem por de revisar-los» (43).

11. ELS NOSTRES CONDICIONAMENTS (DEBILITATS)

El papa Francesc ha advertit que ens cal estar molt atents, perquè la nostra manera de ser i d'actuar sovint ens condiciona i fins i tot ens impedeix d'avançar pel camí correcte:

- *l'afany per l'organització* i la simple *administració*, en detriment de la *missió* (25);
- *la tendència a frenar propostes noves* i la *por* d'equivocar-nos (33);
- *l'al·lèrgia a embrutar-nos les mans* si sortim al carrer i ens apropem a la gent (49);
- *l'obsessió per les finalitats* i els *objectius*, i la lentitud en arribar a *concrecions* (33);
- *la dificultat a adaptar-nos* a les necessitats i els ritmes de les persones (44);
- *la ignorància de la motivació evangèlica* del servei preferent als més pobres (48);
- *el desconeixement del món real* dels més necessitats (52);
- *la recerca de l'èxit i del benestar personal* per damunt de l'evangelització (93);
- *l'afició a predicar* què cal fer, sense decidir-nos a fer-ho personalment (96);
- *la tendència a fer grups i capelletes* que divideixen i separen (98);
- *la preocupació per la instrucció moral* per damunt de l'experiència de Déu (165);

- *l'excés de clericalisme* i la marginació dels *laics* en la vida de l'Església (102-103);
- *l'adopció d'una vida retirada i individualista* (262);
- *el refugi en la tradició* per la dificultat d'evangelitzar avui i aquí (262);
- *l'argument del 'sempre s'ha fet així'* i la resistència al canvi (33);
- *el criteri de l'eclesiocentrisme*, que ens impedeix la conversió en una Església de portes obertes i 'en sortida' (20-24), etc.

12. LA TEMPTACIÓ DE L'ACCÍDIA (CANSAMENT, APATIA, DESGANA)

Tendim a sentir-nos fatigats, desil·lusionats i amb poca empenya per afrontar un futur que ja és aquí. Correm el risc de convertir-nos en 'mòmies de museu', que sempre fan 'cara de quaresma' i que manifesten problemes derivats més aviat d'una 'psicologia de tomba' (cf. EG 6, 9, 83).

Ens cal posar la confiança en el Déu que fa créixer la llavor que hem plantat per encàrrec seu; i, per damunt de tot, no perdem el sentit de l'humor, expressió de 'la joia de l'Evangelí'.

II. CULTIVAR LES ACTITUDS PER A RENOVAR L'IMPULS MISSIONER

13. NECESSARI PUNT DE PARTIDA

Ens cal llegir a poc a poc el capítol primer de la *Evangelii Gaudium*, i fer-lo objecte de reflexió personal i comunitària. És una exigència ineludible. És el fonament dels capítols que segueixen a continuació.

«Invito cada cristià, en qualsevol lloc i situació en què es trobi, a renovar ara mateix el seu trobament personal amb Jesucrist o, almenys, a prendre la decisió de deixar-se trobar per Ell, d'intentar-ho cada dia sense descans» (3).

14. EXPERIÈNCIA ESPIRITUAL EVANGÈLICA

Els missatges que el papa Francesc ens transmet en el capítol cinquè seran de gran ajuda en la fase prèvia a l'elaboració del *Pla Pastoral Diocesà*.

«L'Església necessita imperiosament *el pulmó de la pregària*», però «correm el risc de convertir els moments de pregària en excusa per a no lliurar la nostra vida a la missió». «Des del punt de vista de l'evangelització, les propostes místiques no serveixen si no van acompanyades d'un fort compromís social i missioner; i tampoc no serveixen els discursos i les accions socials o pastorals sense una espiritualitat que transformi el cor» (262).

15. TROBADA AMB L'AMOR DE JESÚS

«La primera motivació per evangelitzar és l'amor amb què Jesús ens ha estimat; aquesta experiència d'haver estat salvats per Ell és la que ens mou a estimar-lo cada dia més.

Tanmateix, quin amor és aquest que no sent la necessitat de parlar de l'ésser estimat, de mostrar-lo als altres, de fer-lo conèixer a tothom?» (264).

«Tot cristià és missioner en la mesura en què s'ha trobat amb l'amor de Déu en Crist Jesús» (120). Aquesta és una condició indispensable.

16. EL GUST DE SER POBLE

Si la nostra Església diocesana ha de ser una Església «en sortida», «cap enfora», també ha de ser una Església «*experta en humanitat*». Cal que el poble, i la gent del poble, siguin una escola d'aprenentatge imprescindible per a nosaltres.

Francesc ens empeny a «ser amb la gent». Això vol dir compartir la vida amb la gent tant com puguem i, sobretot, descobrir com són els homes i les dones d'avui, què fan i per què ho fan; escoltar el que ells ens diuen, tant amb paraules com amb el llenguatge no oral; dialogar més que imposar... (269).

17. CREURE EN LA CREU I LA RESURRECCIÓ

El Regne de Déu comença com un gra de mostassa, i és Déu qui el fa créixer; però, si volem que creixi, ha de passar per la Creu.

D'una concepció merament *messiànica* del cristianisme i de la pastoral, que posa la seguretat en els recursos humans i materials, les planificacions i les lluites internes entre persones i grups, ens cal passar a una concepció *cristològica* que es fonamenti en el seguiment radical de Crist, pel camí de la Creu i la Resurrecció.

18. LA FORÇA MISSIONERA DE LA INTERCESSIÓ

La intercessió comporta mirar les persones i les coses amb els ulls de Crist; és posar Crist entre la germana i el germà i jo, entre els problemes i jo.

Com devien ser aquelles nits en què Jesús es retirava per pregar, sobretot en els moments decisius del seu 'pla pastoral', com ara l'elecció dels dotze, el comiat final, o davant l'horitzó de la Creu?

La intercessió brolla de la comunió; i créixer en comunió no implica pas uniformitat, sinó coneixement mutu, acceptació i confiança, comunicació i conversa.

CONCLUSIÓ: JOIA I FERVOR

19. L'EXEMPLE DEL PAPA FRANCESC

Entre moltes més, dues paraules identifiquen l'estil espiritual i pastoral del papa Francesc: *joia* i *fervor*.

La JOIA és a dir, l'alegria interior, no és un sentiment superficial; és el test d'una vida evangèlica, la vida que Jesús ens proposa quan ens diu: «Tot això, us ho he dit perquè la meva joia sigui també la vostra, i la vostra joia sigui completa» (Jn 15,11). La *joia de l'Evangeli* és una alegria «que ningú no ens la prendrà» (Jn 16,22).

El FERVOR té a veure amb l'escalf i el bull. El fervor és l'amor que vessa, que es desborda generosament. Pau escriu

als cristians de Filips: «Que el vostre amor creixi cada dia més, fins a vessar». Segons Francesc, el fervor és la font de la veritable alegria.

«La nostra *tristesa infinita* sols es cura amb un *amor infinit*» (265).

20. UN PLA PASTORAL D'AVUI MIRANT AL DEMÀ

El nostre Pla Pastoral haurà de néixer del goig d'haver trobat i haver assaborit, una vegada i una altra, l'Evangeli del Regne de Déu, que és l'experiència d'un Déu que estima i salva. També haurà de ser una invitació a tots els cristians a créixer en aquest goig que neix d'un amor que vessa, de manera que siguem sal i llum en la nostra societat.

En començar l'Exhortació *Evangelií Gaudium*, el papa Francesc ens ha dit: «Exhorto tothom a aplicar amb generositat i valentia les orientacions d'aquest document, sense prohibicions ni pors» (33).

Qüestionari

Propostes per a la reflexió i el diàleg

Aquest qüestionari és prou ampli i detallat com perquè cada grup el pugui respondre en la seva integritat o en aquells apartats que més li concerneixin. Es recomana respondre'l en grup. Aquest diàleg serà ja en si mateix un exercici de camí conjunt, de sinodalitat. D'altra banda, el conjunt de respostes i suggeriments que es recullin de ben segur aportaran una alenada d'idees, «mocions» i propostes que podran orientar el camí de l'Església a Barcelona els propers anys. Així el nou Pla Pastoral Diocesà podrà motivar un tram d'aquest camí.

1. Partim del que ja fem

Segons els números 7 i 9 de la síntesi:

- Quina experiència tenim, personalment i comunitàriament, de posar en pràctica les obres de misericòrdia, tant les corporals com les espirituals?
- Quines dificultats experimentem?
- Quins resultats, ni que siguin parcials o provisionals, obtenim?
- Què és el que més ens manca: gent? ganes? idees? comunió? formes concretes de realitzar-ho? recursos econòmics? revisió autocrítica?

2. Activem l'anàlisi i l'escolta dels signes dels temps

a) Segons el número 9 de la síntesi:

- Quins són els missatges de la cultura dominant avui en el món i com ens condicionen també a nosaltres, els cristians?

b) Segons el número 8 de la síntesi:

- Quins són els pobres d'avui entre nosaltres? Quins tipus de pobres reclamen la nostra atenció?

c) Segons els números 1 i 16 de la síntesi:

- Quines necessitats, expectatives i demandes (materials, morals i espirituals) manifesten les persones amb què convivim a la feina, al barri, poble o ciutat? I en els diversos tipus de grups en els quals participem?

3. Reconeixem mocions interiors

a) Segons els números 11 i 12 de la síntesi:

- Quins condicionaments pesen més en la nostra vida personal i comunitària? Com ens afecten?

b) Segons els números 1, 2, 3, 5, 9, 10, 11, 12 i 16 de la síntesi:

- A quina conversió mental i a quin canvi d'actituds ens sentim cridats a conseqüència de la reflexió realitzada?

4. Valorem les nostres motivacions més fondes

Tenint en compte la invitació del papa Francesc a renovar la nostra adhesió personal a Jesucrist (EG 3) i la necessitat de mostrar-lo als altres (EG 120 i 264):

a) Segons els números 13 i 15 de la síntesi:

- Quina qualitat té l'adhesió personal a Jesucrist i a l'acció evangelitzadora dels membres del nostre grup o comunitat? Dèbil, intermitent, intensa?

b) Segons el número 18 de la síntesi, i conscients que el fet de formar part d'algun tipus de comunitat és inherent a la vivència de la fe cristiana (EG 49):

- Com valorem la qualitat de vincle comunitari existent en el grup del qual formem part (parròquia, comunitat religiosa, associació, moviment, institució educativa o pastoral)? Dèbil, intermitent, intensa?

c) Segons els números 2 («Anar a l'essencial»), 6, 13, 15, i 17 de la síntesi:

- Quines crides sentim a intensificar la qualitat de la nostra adhesió personal a Jesucrist? Com? Quan? Amb quines ajudes?
- Quines crides sentim a reforçar el nostre vincle comunitari? Com? Quan? Potenciant què?
- Quines crides sentim a fer més audaç i decidida la nostra acció evangelitzadora? Com? Quan? Amb quines mediacions?

5. Imaginem propostes concretes

El papa Francesc sol usar unes expressions molt significatives: «*Església en sortida*» (EG 20), «*primerejar*» (EG 24), «*Església hospital de campanya*», «*Església en estat permanent de missió*» (EG 25), etc.

- Quines accions concretes ens suggereixen aquestes expressions?
 - a) A nivell del grup del qual formen part (parròquia, comunitat religiosa, associació, moviment, institució educativa o pastoral)?
 - b) A nivell d'arxiprestat?
 - c) A nivell d'arxidiòcesi?
 - d) En aquells àmbits on es forja la cultura i la mentalitat social d'avui: xarxes socials, mitjans de comunicació social, ambients juvenils, centres de debat cultural, iniciatives d'emprenedoria, iniciatives en l'àmbit de la dona, treball social, associacionisme en general...
 - e) En les instàncies que determinen més les condicions de vida i treball de les persones: compromís polític i sindical, noves formes de participació ciutadana i de solidaritat...

(Deixem volar la imaginació i provoquem una «pluja d'idees». No es tracta de dur a la pràctica aquestes accions de forma immediata, sinó de pensar en possibilitats a tenir en compte en l'elaboració del futur Pla Pastoral Diocesà).

El resultat de les reflexions s'ha d'enviar als respectius responsables de cada organisme diocesà: **Consell Presbiteral**, **Consell Pastoral Diocesà**, **Arxiprestes** —els quals recolliran les aportacions dels consells parroquials amb tots els organismes que inclouen— i **Delegats Diocesans** —els quals recolliran les aportacions de les comunitats de Vida Consagrada, les associacions, moviments i entitats del seu àmbit pastoral. Aquests organismes diocesans ho faran arribar a la Secretaria General de l'Arquebisbat de Barcelona i a la Comissió de seguiment de preparació del Pla Pastoral abans del 30 d'abril de 2017: secgral@arqbcn.cat